

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

- Датум и орган који је именовао комисију:

На својој XX седници одржаној 26. маја 2011. године, Наставно-научно веће Природно-математичког факултета Универзитета у Новом Саду, именovalo је Комисију за оцену и одбрану докторске дисертације кандидата мр Миодрага Велојића под насловом „Етно-демографске карактеристике Старе планине у функцији туризма“.

Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:

1. др Анђелија Ивков-Цигурски, ванредни професор Природно-математичког факултета у Новом Саду, 10.05.2010.године, научна област: Географија, ужа научна област: Друштвена географија, ментор
2. др Јован Ромелић, редовни професор Природно-математичког факултета у Новом Саду, 3.4.2000. године, научна област: Географија, ужа научна област: Друштвена географија, председник
3. др Снежана Бесермењи, редовни професор, Природно-математичког факултета у Новом Саду, 07.03.2011. године, научна област: Географија, ужа научна област: Друштвена географија, члан
4. др Миомир Наумовић, редовни професор Филозофског факултета у Нишу, 02.04.2002.године, научна област: Социологија, ужа научна област: Социологија села и Социологија града, члан
5. др Жељко Бјељак, Научни сарадник Географског института „Јован Цвијић“ у Београду, 28.12.2004. године, научна област: Географија, ужа научна област: Друштвена географија, члан

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

1. Име, име једног родитеља, презиме:
Миодраг (Мирољуба) Велојић
2. Датум рођења, општина, република:
06.02.1963. Зајечар, Зајечар, Р. Србија
3. Датум одбране, место и назив магистарске тезе:
03.12.2008. "Етно-демографске карактеристике Заглавка у функцији туризма", Департаман за географију, туризам и хотелијерство, ПМФ, Нови Сад
4. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука:
Туризам

III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

"Етно-демографске карактеристике Старе планине у функцији туризма"

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Докторска дисертација „Етно-демографске карактеристике Старе планине у функцији туризма“ указује на етнографске и демографске карактеристике 99 насеља на Старој планини која се могу подредити функцији туризма. Узимајући у обзир чињеницу да се на овом простору још од давнина задржавало и вековима опстајало староседелачко становништво, са свим својим обичајима и традицијом, а да се током шездесетих и седамдесетих година 20. века то исто становништво масовно стало премештати ка локалним већим центрима, неминовно се наметнула потреба сагледавања његових кретања, евидентирање и научно проучавање тих појава и процеса, како би се трајно сачувала белешка о његовом интегритету.

Дисертација има укупно 424 стране, 265 фотографија, 112 табела, 12 поглавља, 7 карата и 6 графичких приказа.

Поглавља у дисертацији су представљена преко следећих целина: 1. *Увод и методологија истраживања* (од 1. до 3. стране), 2. *Величина, границе, назив, географски и туристичко саобраћајни положај Старе планине* (од 3. до 7. стране), 3. *Физичко-географске карактеристике Старе планине* (од 7. до 34. стране), 4. *Друштвено-географске карактеристике Старе планине* (од 34. до 262. стране), 5. *Привредне карактеристике Старе планине* (од 262. до 275. стране), 6. *Народно градитељство* (од 275 до 325. стране), 7. *Фолклорно наслеђе* (од 325. до 387. стране), 8. *Туристичка валоризација фолклорног наслеђа* (од 387. до 394. стране), 9. *SWOT-TOWS анализа* (од 394. до 402. стране), 10. *Ставови локалног становништва по питању туризма* (од 402. до 403. стране), 11. *Предлози за даљи развој етно-туризма* (од 403. до 405. стране), 12. *Закључак* (од 405. до 407. стране). На крају рада дати су *Литература и извори података* (од 407. до 413. стране) као и *Речник мање познатих речи* (од 413. до 417. стране).

У поглављу *Увод* представљен је значај Старе планине како са географског и демографског тако и са културног аспекта, а у поглављу *Методологија истраживања* дефинисани су предмет, циљеви и задаци, дате су методе и очекивани резултати рада, односно научни допринос докторске дисертације.

У оквиру поглавља *Величина, границе, назив, географски и туристичко саобраћајни положај Старе планине* дефинисан је појам Старе планине, њена величина, назив, као и њен географски и туристички положај.

У поглављу *Физичко-географске карактеристике Старе планине* анализирани су све њене физичко-географске карактеристике (геолошко-геоморфолошке, климатске, хидрографске, педолошке, биogeографске, као и заштићени природни резервати) и урађена анализа свих њених природних услова који могу послужити развоју туризма.

Кроз поглавље *Друштвено-географске карактеристике Старе планине* представљени су историјат краја, трагови старих цивилизација, становништво (кретање броја и старосна структура преосталих житеља) и домаћинства у свих 99 насеља сврстаних у 6 микрорегија на Старој планини. За свако насеље дати су следећи елементи: географски положај, основне одлике насељености, легенде о настанку насеља, први помен насеља, културно-историјски споменици, култна места, број преосталих житеља и демографска анализа од првих пописних података до данашњих дана. На крају поглавља анализирани су сви друштвено-географски услови који се могу подредити функцији туризма.

У поглављу *Привредне карактеристике Старе планине* представљене су привредне

делатности становника Старе планине, превасходно сточарство и начини израде производа од млека и вуне (качкаваљ, масло, односно ћилими и поњаве), традиционална обрада земље и начини израде производа од земље (грнчарство) као и остали занати којима су се вековима бавили становници Старе планине.

Кроз поглавље *Народно градитељство* указано је на све видове народног градитељства на овој планини (колибе, куће, појате, амбаре, плевње, воденице и остале помоћне објекте) као и на манастире и цркве у свим насељима на овој планини.

У поглављу *Фолклорно наслеђе* детаљно су описани ношња, обичаји, гастрономска понуда, културни живот, материјална, духовна и техничка култура, као и све етнографске манифестације које се организују на Старој планини.

У оквиру поглавља *Туристичка валоризација фолклорног наслеђа* извршено је целокупно туристичко вредновање фолклорног наслеђа на Старој планини, рангирани су ресурси и елементи потенцијала према њиховим вредностима.

У поглављу *SWOT-TOWS анализа* анализирано је културно и историјско наслеђе Старе планине које се на најбољи начин може презентовати јавности. Преко табела и графикана представљене су интерне способности и интерне слабости, шансе и претње из окружења, као и препоручиве реакције за отклањање истих.

Кроз поглавље *Ставови локалног становништва* представљени су резултати социоекономске анализе која је извршена на одабраним узорцима популације становника у насељима на Старој планини и дата су њихова мишљења по питању туризма. Као инструмент коришћен је посебно направљени упитник за ово истраживање, а статистичка анализа података извршена је по методама дескриптивне статистике. Ставови су оцењивани тако што је рађено процентуално учешће сваког става као пожељног и непожељног и учешћа оних ставова који немају изграђен став по питању туризма на овом простору.

У поглављу *Предлози за даљи развој етно-туризма* дата су решења за заустављање убрзаног пропадања старопланинске фолклорне архитектуре и позитивни примери из праксе на који начин се може надаље развијати етно-туризам на Старој планини.

У *Закључку* су изнети најзначајнији резултати до којих је кандидат дошао у свим деловима докторске дисертације, као и правци даљег развоја етно-туризма на Старој планини.

На крају рада приложен је *Списак литературе и извора података*, као и *Речник мање познатих речи* које се налазе у раду. \

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

Након уводног дела рада у оквиру поглавља *Величина, границе, назив, географски и туристичко саобраћајни положај Старе планине* кандидат је на адекватан начин објаснио значај Старе планине, њену специфичност, величину, границе и генезу самог њеног назива кроз историју. У оквиру посебног одељка, кандидат је указао и на њен туристичко-саобраћајни положај који ову планину сврстава у ред најдрагоценијих туристичких области међу природно очуваним масивима високих планина у Србији.

Посебну вредност овог рада и посебан део у посматрању читаве целине чини поглавље *Физичко-географске карактеристике Старе планине*. Као изузетни познавалац свих њених сегмената (сваког узвишења у рељефу, сваког локалитета стена и фосила, сваке клисура и кањона, пећина и јама, река и језера, климатских промена, биљног и животињског света) кандидат је у овом поглављу назначио све оне карактеристике које су у данашње време тако примамљиве туристима и љубитељима природе, а које су у историјско дугим временским раздобљима условиле насељавање, живот и опстанак становника и развој насеља на овом подручју. Анализирајући ове физичко-географске карактеристике кандидат истиче да се само већим интересовањем посетилаца за назначене природне вредности стварају услови и перспективе да Стара планина у свом будућем развоју добије посебну улогу како у развоју планинског тако и у развоју етно и других видова туризма.

У поглављу који носи назив *Друштвено-географске карактеристике* кандидат је веома

успешно обрадио историјат читаве Старе планине (са првим траговима насељавања на целокупном њеном простору) и становништво које је на њој у различитим временским раздобљима боравило (од првих племена Трибала, Келта, Тимаха, Дарданаца и Саракачана, до данашњих Влаха, Загораца, Торлака, Пироћанаца и Шопова). У истом делу рада кандидат је представио и кретање броја становника (са свим административно територијалним променама) и све структуре становништва (полну, старосну, социо-економску, образовну, етничку и верску). Узимајући у обзир чињеницу да развој туризма на неком подручју у великој мери зависи од структуре становништва на њему (како полне и старосне, тако и социоекономске и образовне) кандидат је у својим анализама посебно указао на поражавајућу просечну старост становника у насељима, њихову школско-образовну структуру, као и на број основних школа и ученика у насељима на Старој планини. Такође је указао и на чињеницу да су некада патријархално удружене породице (породичне задруге) са већим бројем чланова и системом наслеђа по мушкој линији (некада тако карактеристичним за брдовито планинске пределе Србије) у последњих пола века на Старој планини скоро изумрле и да данас (на почетку 21. века) у насељима преовлађују само породична домаћинства углавном са једним или са два члана. Посебну вредност ове дисертације представља и анализа свих 99 насеља сврстаних у 6 микрорегија Старе планине (Тимок, Заглавак, Буцак, насеља између Буцака, Висока и Понишавља, Висок и Забрђе) у коме је кандидат (на идентичан начин) поименице представио сва насеља са најосновнијим елементима који се могу подредити функцији туризма, са обиљем фото материјала и са табелама за свако насеље у којима су приказани основни показатељи развитка становништва у периоду од ослобођења од Турака (19. век) па све до последњег пописа становништва 2002. године (21. век). Примером у пракси (теренским истраживањем и обиласком сваког насеља) кандидат је показао да основни принципи Цвијићеве антропогеографске школе и данас постоје и да теренски рад представља основу истраживања и прикупљања података како о развоју насеља тако и о животу самих становника у њима.

У целини под називом *Привредне карактеристике* обрађени су сточарство, земљорадња и остали занати којима су се бавили становници на Старој планини. Посебно је добро обрађена скоро замрла традиционална производња качкаваља, израда масла, ћилимарство и грнчарство. Кандидат је током својих истраживања дескриптивно и фотографски забележио рад једне од последњих млекара у једном архаичном насељу на Старој планини и традиционалну производњу качкаваља (сира који је између два светска рата био официјелни сир у америчкој Белој кући) као и производњу предмета од земље (такозване грнчарије) у једној од последњих радионица пореклом са Старе планине. У делу рада који обрађује ћилимарство и израду производа од вуне кандидат је обрадио начине ткања на вертикалном (пиротском) разбоју и забележио делове скоро заборављеног хоризонталног разбоја на коме су вредне домаћице годинама израђивале одевне предмете и предмете од вуне за свакодневну употребу. У делу рада који говори о земљорадњи кандидат је приказао традиционалну обраду земље, а у делу који говори о осталим занатима указао на занате по којима су становници са Старе планине били годинама надалеко познати.

У поглављу под називом *Народно градитељство* кандидат је сликовито и описно указао на све специфичности народног градитељства у насељима на Старој планини, на основу којих се може сагледати живот људи у прошлости, које су прилагођене физичко-географским карактеристикама терена и материјалима у тим брдско-планинском пределима до којих су људи могли доћи, а које се по много чему разликују у односу на друге крајеве Србије и који се за врло кратко време могу претворити у туристичке вредности и привући туристе. Обрађени су стамбени објекти (колибе и куће) почев од најстаријих и најпримитивнијих станишта, затим амбари, појате, воденице, као и остали помоћни објекти (од прадавних времена до данас). Кандидат се у овом свом раду постарао и да на најбољи начин прикаже туристичку вредност свих манастира који се налазе на истраживаном подручју и да текстуално и фотографијама прикаже све цркве које се данас налазе у насељима на Старој планини (са карактеристичним обнављањем култних места на почетку 21. века).

Фоклорно наслеђе у овом раду кандидат је представљено кроз приказе традиционалне народне ношње и обичаја (Влаха, Торлака и Шопова), дао је гастрономску понуду читаве Старе планине (са карактеристичним јелима и рецептима), описао је културни живот становника старопланинских насеља (са назначеним народним колима и народним музичким инструментима), представио је материјалну, духовну и техничку културу, као и све етнографске манифестације које се данас одржавају у насељима на Старој планини. У посебном делу рада описао је све годишње обичаје и празнике, обележавање крсне славе и резање славског колача у различитим насељима на Старој планини, као и многобројна народна веровања и празноверице која до данас нису записана, а која су

се до дана данашњег задржала код старопланинског становништва.

У делу рада који носи назив *Туристичка валоризација* кандидат је извредновао све објекте, садржаје и знаменитости на Старој планини који омогућавају задовољење туристичких потреба што представља основни предуслов за успешну реализацију просторног планирања туризма на овом простору. Кандидат је вредновање и оцењивање извршио на два начина, указао на афирмисане и неафирмисане објекте, културна добра и елементе фолклорног наслеђа који могу повећати како квантитет тако и квалитет саме туристичке понуде и указао на то да само свестрани приступ туристичкој валоризацији одређених вредности може бити основа како за даља научна истраживања тако и за развој туризма на овом терену.

Уочавајући чињеницу да културно-историјско наслеђе представља веома важан фактор у будућем развоју туризма на Старој планини кандидат је у дисертацији применио и *SWOT анализу* помоћу које је утврдио јаке и слабе тачке, као и шансе и претње из окружења, које заједно могу утицати на даљи развој овог подручја. Како би анализу што боље урадио и уклопио у причу која се годинама развија око Старе планине кандидат је сагледао следеће елементе: инфраструктурну повезаност емитивних туристичких центара регионалним и локалним путевима са локалитетима од значаја на овој планини, смештајне капацитете, кадрове у туризму, становништво које има директан интерес да се бави туризмом, маркетинг и повезивање са другим регијама у оквиру заједничких понуда на пропагирању културних и туристичких вредности ове планине. На основу укупног и просечног интензитета сваке компоненте представљене у *SWOT* анализи кандидат је у свом раду приложио и полигоне стратегије *SWOT* анализе који могу послужити свим заинтересованим институцијама и појединцима за дефинисање будућих развојних стратегија на овом подручју.

Приликом планирања развоја туризма на једном одређеном подручју морају се уважавати и мишљења локалног становништва. У делу своје дисертације која носи назив *Ставови локалног становништва* кандидат је приказао резултате које је (у сарадњи са својим тимом) на почетку 21. века (током 2002. године) урадио анкетајући чланове 160 домаћинстава у насељима старопланинских микрорегија Заглавак и Будац. На основу урађеног истраживања извео је закључак да се развој туризма на Старој планини не може заснивати на постојећим трендовима раста становништва у њеним насељима (јер ће се већина од њих у најскорије време демографски угасити) већ се мора базирати на оптимистичким концепцијама стварања таквих развојних услова који ће привући ново витално становништво из окружења, али не обавезно и потомке становника који су се претходно из старих старопланинских насеља иселили.

У делу дисертације који носи назив *Предлози за даљи развој етно-туризма* кандидат указује на више начина како се туристи могу најбоље упознати са начином живота и обичајима старопланинског становништва. Користећи примере са терена (из насеља Равна, Височки Одоровци и Смиловци) кандидат даје смернице и локалном становништву како и на који начин може себи створити додатне приходе и развити одређене садржаје који привлаче туристе. Ти садржаји могу бити из области агротуризма (где туристи могу или посматрати или непосредно учествовати у традиционалним пољопривредним радњама), активности у природи (лов, риболов, планинарење, пешачење), из области културног туризма (где туристи обилазе култна и друга места из области археологије, историје и културе) као и осталих облика туризма (као што су етно- манифестације, рекреације на отвореном, производња и продаја локалних сувенира и пољопривредних производа и др.) у којима локални становници у великој мери могу учествовати или бити непосредни организатори одређених програма.

У *Закључку* дисертације издвојени су најзначајнији резултати до којих је кандидат дошао у свим деловима докторске дисертације и прецизно су дефинисани задаци које треба испунити како би етно-демографске вредности Старе планине у будућем периоду привукле што више домаћих и страних туриста.

У делу дисертације под називом *Литература и извори података* кандидат је приложио изузетно обиман списак литературе која је везана за истраживану проблематику, коју је користио у свом раду и чији је једним делом био и непосредни аутор.

На крају рада приложен је и *Речник мање познатих речи* који садржи објашњења појединих речи које су или познате или мање знане или су недовољно објашњене, а налазе се у дисертацији и употпуњују њену специфичност и оригиналност.

ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

Кандидат има укупно 43 објављена научна рада од којих су 4 рада категорије М24, пет радова категорије М43, пет радова категорије М46, четири рада категорије М53, два рада категорије М52, два рада категорије М63, пет саопштења на међународним научним скуповима штампаним у целини М33 и више саопштења на међународним научним скуповима штампаних у изводу.

Прилажемо само списак радова који су објављени на основу резултата истраживања у оквиру рада на овој дисертацији.

1. Миодраг Велојић, 2000. Репушница, село којег више нема, Српско географско друштво Београд (М₄₂) Књига о првом насељу на Старој планини које је остало без својих становника. У њој кандидат прати развој овог насеља од првих трагова насељавања из античких времена, све до краја 20. века када су последњи његови становници напустили своје домове и преселили се у градове Зајечар и Књажевац. За разлику од досадашњих демографских радова који су, може се рећи "човека претворили у број" и учеснике миграције село-град сагледавали само статистички, кандидат у овој својој књизи даје нове локације становника Репушнице у градовима и приградским насељима, чиме започиње проучавање насеља и из угла порекла становништва, што читавом раду даје веома значајну етно-културну конотацију. За демографију је такође значајан и сам настанак овог насеља, који кандидат реконструира углавном на основу својих теренских истраживања (легенде о настанку, предања о пореклу породица) помажући се подацима ранијих антропогеографа с почетка 20. века. Резултати реконструкције које је кандидат представио говоре да су за овај планински крај карактеристичне локалне појединачне миграције, за разлику од већине других крајева Балкана, који су често преплављивани великим мигративним таласима. Допринос демографији су и родослови свих фамилија из овог насеља из којих се јасно могу видети кретања наталитета и морталитета у читавом овом крају током 19. и 20. века, као и локалне женидбено-удадбене миграције. Први пут су у књизи објављени подаци из књиге умрлих манастира Света Тројица код Горње Каменице и цркве Светог Васкресења господњег из Алдинца који показују и узроке повећаног морталитета у другој четвртини 20. века. Сам карактер књиге и потреба да се обухвати целина микро природних и друштвених појава нужно се приближавају старој Цвијићевој антропогеографској школи, али кандидат у свом раду и примеру Репушнице знатно допуњује и исправља резултате ове школе (на којима се још увек заснивају научна знања о нашим насељима) указујући на то да они нису коначни и да имају доста мањкавости. У духу антропогеографије су и описи старина у сеоском атару, порекла становништва, као и описи природних одлика овог насеља (положај, хидрографија, клима, шуме) у којима долази до изражаја и ауторово познавање природне географије. Његово познавање ове науке је посебно изражено у детаљном картографском приказу микротопонимије насеља, чиме се први пут превазилази нелогична пракса у српској науци да се микротопоними, који су пре свега географски појмови, третирају искључиво као лексички материјал. Значај сагледавања проблематике и књиге у целини је вишеструк посебно са аспекта нестајања српских насеља. Репушница јесте прво, али не и једино српско сеоско насеље које је крајем 20. и почетком 21. века демографски изумрло, али се зато кандидат први одважио да укаже на ту проблематику и да је у својој књизи на примеру Репушнице научно и објасни.

2. Миодраг Велојић, Олиа Радовановић, 2003. Становништво Старе планине 1, Буцак, Културно-просветна заједница Зајечар (М₄₃) Регионална студија о становништву 14 насеља старопланинске микрорегије Буцак. У њој кандидат показује кретање становништва у једној од најстаријих и најатрактивних предеоних целина Старе планине. Пишући о становницима ове области кандидат указује на чињеницу да се људи не мењају кроз деценије, него кроз векове и миленијуме, условљавајући сталну потребу за генерацијским посматрањем као би се училе опште промене његовог кретања и мењања. Познавање демографских процеса основна је претпоставка познавања насеља, јер само насеље као културно-историјска категорија није ништа друго него посебан израз социјално органозованог простора и његово познавање мора полазити од основних сазнања о становништву. Без познавања основних демографских чињеница нема основе за било какво друштвено планирање, а поготову нема основе за тзв. рурално планирање. Резултати анализе становништва које је кандидат представио у овој књизи, указују да се преовлађујуће пољопривредно становништво Буцака, налази у константном опадању, а да насеља, традиционално разбијеног типа, не пружају могућност да се у њима и остане, па је иселјавање, некад и комплетних породица, довело

до тога да у већини насеља ове целине остану само угашена огњишта и заувек закључана врата. Ова књига представља почетак истраживања становништва целокупне Старе планине (како са српске, тако и са бугарске стране) и указује на нестајања српских насеља и становништва на самом почетку 21. века.

3. Миодраг Велојић, Олица Радовановић, 2007. Становништво Старе планине 2, Заглавак, Истраживачко друштво „Краљевица“ Зајечар (M₄₃) Регионална студија о становништву 22 насеља старопланинске микрорегије Заглавак. То је дело мултидисциплинарног карактера које на најбољи начин презентира сложено материју, разматрану у релацијама, везама и односима са сродним научним дисциплинама. Студија се може дефинисати и као микрорегионална монографија антропогеографског и демографског садржаја која своју највећу важност добија управо због чињенице да у нашој стручној и научној литератури недостају дела овакве врсте. Антропогеографска питања и проблеми у овој књизи рађени су по угледу на традиционалну Цвијићеву антропогеографску школу, са значајним уделом теренских истраживања као методског поступка. Књига садржи основна питања и проблеме које третира антропогеографија у којој кандидат детаљно приказује развој насељености у различитим историјским периодима, порекло становништва, традиционалне миграционе струје, типове насеља, начине привређивања, различите етнографске, историјске и друге везе и односе између друштвене и природне средине. Дело се методолошки заснива на конбинованом коришћењу више извора: антропогеографско-демографским и статистичким, као и на богато илустрованом материјалу. Аутор подједнако уважава археолошке налазе посредством којих задире у праисторијску, античку и средњовековну прошлост становника Старе планине, као и писану документацију (архивалије) осврћући се како на друштвене и политичке прилике овог народа под Турцима, тако и на време ратних збивања у 19. и 20. веку. Посматрајући ову књигу са позиција етнологије и антропологије, важно је поменути да култура становника Источне Србије већ читав век побуђује пажњу истраживача, а посебно аутентични и архаични слојеви духовног дела те културе проткани митовима и култовима који долазе до изражаја у бројним ритуалима, континуирано трајући од прадавних времена скоро до данашњих дана. У описима и тумачењима тих појава огледали су се многи врсни српски етнологзи, међутим о становницима Старе планине, осим повремених објављивања теренске грађе, као и појединачних прилога неколицине аутора, недостају опсежније студије. Због тога је значај ове књиге и рад кандидата Миодрага Велојића изузетно велики. У књизи су посебно интересантни и визуелни ликовни извори, које он прилаже на преко 320 фотографија. Саме фотографије представљају допуну поменутим изворима и дају нове информације из широко захваћеног комплекса Заглавчана, откривајући појаве које до сада нису биле знане у етнологској литератури. Придржавајући се етнологске категоризације културних феномена кандидат на приложеним фотографијама приказује представе материјалне културе (станишта, типове традиционалних кућа у свом природном окружењу, материјале од којих су изграђене, ограде, окућнице, привредне зграде, карактеристичне изгледе кровова, капије и друго) затим унутрашњост кућа, намене просторија као и на њихову опрему, чак и начине справљања неких традиционалних јела, а на појединим приложеним фотографијама и новије, савременије облике градње у сеоским насељима. Драгоцени су и подаци о деловима традицијске ношње (свакодневне и празничне) све до њене постепене (нарочито код млађих) замене градском одећом (средином 20. века). Посебну пажњу скрећу и породичне фотографије. На њима се јасно распознају међугенерациске и међуполне разлике приказаних лица, њихова држања и расположења. Треба посебно истаћи чињеницу да је аутор при избору илустрација посебно инсистирао на прилозима на којима су приказана многа култна места, као и дрвени и камени споменици посвећени појединим светитељима. Нижу се фотографије старих богомоља, црквиста, старијих и новијих цркава и њихове унутрашњости, као и детаљи са одржавања сеоских заветина. Све то говори о тенденцији аутора да читаоца књиге што потпуније обавести о богатству појава из религијске културе становника Старе планине, заснованим на прожимању паганских и хришћанских елемената, вековима таложеним у свести и обрасцима понашања ових људи, а у данашње време само делимично осавремењеним.

4. Миодраг Велојић, Олица Радовановић, 2010. Становништво Старе планине 3, Забрђе, Истраживачко друштво „Краљевица“ Зајечар (M₄₃) Регионална студија о становништву 9 насеља старопланинске микрорегије Забрђе. И у општем и у посебном делу ове књиге кандидат приказује дуги историјски период развоја насељености овог дела Старе планине, почев од доба неолита до данашњег модерног доба, уз издвајање важнијих историјских периода у којима су антропогеографске чињенице истородније. Само дело је мултидисциплинарног карактера са основним истраживањима која представљају резултате комбиновања традиционалних антропогеографских и модерних

географских методских поступака. У књизи су приказани значајни резултати у расветљавању популационих кретања и развоја насељености Забрђа у току историје, док је модеран демографски методски поступак примењен коришћењем статистичких извора и применом података модерне статистике. Статистички подаци предочени су у приказу броја становништва и домаћинства, просечне величине домаћинства, просечне старости становништва, као и других обележја. Коришћењем модерних статистичких извора и методских поступака дело добија актуелност са спекта теоријског развоја популационе науке. Посебну вредност делу пружа и велики број фотографија о животу становника овог дела Старе планине, као и мултидисциплинарност презентовања грађе различитих научних дисциплина. То даје основу за свестрано сагледавање популационог феномена Забрђа и из тих разлога се ово дело препоручује стручњацима и истраживачима различитих специјалности, а посебно онима који планирају друштвени развој на овом подручју, односно онима који треба да се суоче са горућим проблемима депопулације, старења и изумирања становништва на овом, као и на сличним просторима Србије.

5. Миодраг Велојић, 2010. Насеља Старе планине 1, Габровница, Истраживачко друштво „Краљевица“ Зајечар (М₄₃) Књига о историјском развоју и нестајању старопланинског насеља Габровница. У њој аутор на специфичан начин представља једно од насеља Старе планине у чијем се атару налазе трагови насељавања из прадавних времена, а које је на почетку 21. века скоро потпуно уништено процесом депопулације. Уважавајући чињеницу да након сваког нестајања (било људи или неког места) на крају свега остану само сећања и фотографије, аутор у овом свом делу даје приказ живота и трајања становништва кроз дужи временски период, приказујући и људе и културу њиховог живљења сачувану преко сећања и старих фотографија. У књизи су сликовито приказани трагови старијег насељавања (преко пећинског сликарства и античког рударења), култна места у атару (крстови и записи), делови заселака, фамилије и славе, као и живот самих мештана. Посебан значај књизи дају фотографије кућа и породица становника Габровнице који су се у другој половини 20. века иселили из свог насеља, као и фотографије преосталих 5 житеља који су остали да живе на својим огњиштима. Могло би се закључити да и ова књига Миодрага Велојића и када је географи и када је етнологии процењују, сажима у себи и фундаментални и примењени значај. Као докуменат минулог и данашњег времена она представља неопходну основу за шире синтетичке захвате о становницима истраживаних насеља, док је истовремено сама књига и порука друштву да ова испражњена сеоска насеља (у бајковитом природном окружењу) која данас сабласно делују, треба обновити и осавременити им намену, јер она, као и људи који су у њима поникли, то заиста и заслужују.

6. Славољуб Лукић, Миодраг Велојић, 2010. Насеља Старе планине 2, Татрасница, Истраживачко друштво „Краљевица“ Зајечар (М₄₃) Књига о историјском развоју насеља Татрасница у којој кандидат обрађује становништво у још једном напуштеном насељу Старе планине. Чињеница да ово насеље, које је од општинског центра Књажевца удаљено само 40 километара, никада у свом постојању није добило ни једну асфалтирану улицу, ни један саобраћајни знак, а да преосталих 4 становника ни до дана данашњег (у доба компјутера и сателита) нема у својим домаћинствима електричну енергију, само говори о томе колико се пажње посвећује овом делу Старе планине и њеним становницима. И у овој књизи која је написана на почетку 21. века кандидат фотографијама представља географију, историју, насељавање, археолошке локалитете, етничка обележја, привреду, светковине, људе, породице, породичне задруге, догађаје, куће, појате, заветна места, миграције, ратове и страдања. Прилаже значајну статистику, фотографије мештана који живе ван Татраснице, као и фотографије последњих становника који су остали да живе у својим старим домовима. И ова књига представља поуку друштву, опомиње и указује на немар и немогућност да се депопулацијски процеси зауставе пре него што и последњи становници из ових старопланинских насеља потпуно нестану. Остављајући трагове о животу и нестајању људи са Старе планине кандидат се придржава правила које говори да се нешто није десило (и да није ни постојало) ако није записано и описано.

7. Миодраг Велојић, 2001. Насеља општине Бољевац, Географска енциклопедија насеља Србије, књига 1, Географски факултет Београд (М₄₆) У овом раду кандидат је енциклопедијски обрадио сва насеља општине Бољевац. Уважавајући чињеницу да је на почетку 21. века започето систематско описивање и да се приступило јединственом, помного чему интересантном и у великој мери свеобухватном сакупљању географских научних знања о насеља Србије, кандидат се придружио великом броју аутора који су учествовали у овом пројекту и за прву књигу *Географске енциклопедије насеља Србије* сакупио и географски обрадио податке за 20 насеља општине Бољевац.

8. Миодраг Велојић, 2001. Насеља општине Књажевац, Географска енциклопедија насеља

Србије, књига 2, Географски факултет Београд (M₄₆) У овом раду кандидат је енциклопедијски обрадио сва насеља општине Књажевац. Као за претходну и за ову књигу кандидат је сакупио мноштво оригиналних и нових знања о насељима Источне Србије, од којих нека широкој јавности нису била доступна, нису била или су мање позната, а која су резултат његовог одговорног и несебичног односа према тумачењу српског несеобинског наслеђа. За ову другу књигу *Географске енциклопедије насеља Србије* кандидат је географски обрадио податке за 86 насеља општине Књажевац.

9. Miodrag Velojić, Milijana Vučković, Olica Radovanović, 2003, Cultural and historical heritage of the part of The Stara planina mountain near town Knjaževac, The development and potentials of ecotourism on Balkan peninsula, volume II, Beograd (M₃₃) Са овим радом кандидат је учествовао на међународном скупу о заштити и потенцијалима екотуризма на Балканском полуострву и представио културно-историјске и туристичке вредности књажевачког дела Старе планине. У раду су коришћене компаративна метода и метода посматрања помоћу којих је извршена анализа конкурентности ових дестинације у поређењу са сличним дестинацијама у региону. Резултати и овог његовог истраживања део су докторске дисертације.

10. Milijana Vučković, Miodrag Velojić, Olica Radovanović, 2003. The importance of the natural potential of the part of The Stara planina mountain near town Knjaževac as the basis for the development of tourism, The development and potentials of ecotourism on Balkan peninsula, volume III, Beograd (M₃₃) Као коаутор овог рада кандидат је на истом скупу говорио и о природним туристичким вредностима књажевачког дела Старе планине. Резултати овог истраживања чине полазне основе за посматрање свих физичко-географских и природних туристичких вредности које је кандидат навео у својој докторској дисертацији.

11. Olica Radovanović, Ivana Bogosavljević, Snežana Tošić, Milijana Vučković, Miodrag Velojić, 2003. The results of the research on the attitudes of the population of Stara planina mountain near town Knjaževac on national resources and their revitalization, The development and potentials of ecotourism on Balkan peninsula, volume III, Beograd (M₃₃) На истом скупу изнети су и ставови становништва о туризму у књажевачком делу Старе планине. Кандидат је у сарадњи са својим истраживачким тимом успео да теренским радом сакупи релевантне податке и ставове старопланинског становништва и да га на адекватан начин презентује. Статистичка анализа података у овом истраживању извршена је методама дескриптивне статистике (апсолутни и релативни бројеви, средње вредности и стандардне девијације), приликом обраде података коришћен је статистички програм Integrated System for Survey Analysis (ISSA), а ставови су оцењивани тако што је рађено процентуално учешће сваког става и то као пожељних и непожељних ставова, тако и процентуално учешће оних који немају изграђен став према туризму на Старој планини. И резултати овог истраживања су део докторске дисертације.

12. Миодраг Велојић, 1998. Суводолске пећине као природне туристичке вредности, Часопис „Развитак“, бр. 201-202, Зајечар (M₅₃) Рад о Суводолским пећинама на Старој планини и њиховом туристичком вредновању. На основу теренских истраживања и постављених критеријума у раду су утврђене туристичке вредности пећина које се налазе у близини манастира Суводол на Старој планини. Резултати истраживања представљају основу за поређења са сличним спелеолошким објектима, као и за даља вредновања сличних дестинација на подручју Источне Србије.

13. Миодраг Велојић, 2001. Репушница је прва нестала, Зборник радова IX Научно-стручног скупа о природним вредностима и заштити животне средине – Наша еколошка истина, Доњи Милановац (M₅₂) На овом скупу кандидат је представио нестајање старопланинског насеља Репушница као првог насеља у Србији које је крајем 20. века демографски изумрло.

14. Миодраг Велојић, 2002. Бараница код Књажевца, Часопис „Развитак“, бр. 209-210, Зајечар (M₅₃) Рад о старопланинском локалитету Бараница, о његовом историјско-демографском развоју и нестајању.

15. Миодраг Велојић, 2002. Јаблен на Старој планини, Часопис „Развитак“, бр. 209-210, Зајечар (M₅₃) Рад о узвишењу Јаблен на Старој планини, о његовом митолошком значењу и утицају на демографска кретања становника у његовој непосредној околини.

16. Миодраг Велојић, 2005. Основна школа у старопланинском насељу Габровница, Часопис „Архивско наслеђе“, Историјски архив Зајечар (M₅₃) Рад о развоју школства у насељу Габровница. Резултати истраживања представљају основу за будућа проучавања историје школства у насељима Старе планине.

17. Миодраг Велојић, 2006. Развој писмености у старопланинском насељу Јања, Часопис „Архивско наслеђе“, Историјски архив Зајечар (M₅₃) Рад о писмености у овом старопланинском

насељу представља наставак истраживања школства у насељима на Старој планини.

18. Славко Лукић, Миодраг Велојић, 2007. Писменост у старопланинском насељу Алдина река, Часопис „Архивско наслеђе“, Историјски архив Зајечар (М₅₃) И рад о развоју школства у овом насељу представља део истраживања која су започета на изучавању историје школства у насељима на Старој планини.

19. Миодраг Велојић, Олица Радовановић, 2007. Становништво Заглава од 19. века до данас, Зборник радова Првог конгреса српских географа, Сокобања (М₆₃) Рад о кретању и структури становништва у старопланинској микрорегији Заглавак у периоду од 19. до 21. века. На основу пописних статистичких података у раду је представљено кретање становника у овој старопланинској области и указано на процесе депопулације и нестајања насеља.

20. Миодраг Велојић, 2008. Етно-демографске карактеристике Заглавка у функцији туризма, Магистарска теза, рукопис, Департман за географију, туризам и хотелијерство, ПМФ, Нови Сад (М₇₂) У раду су представљене све етно-демографске карактеристике старопланинске микрорегије Заглавак које се могу подредити функцији туризма. И резултати овог истраживања су део докторске дисертације.

21. Миодраг Велојић, 2008. Бурак у сенци цивилизације, Часопис „Геа“, бр. 38, Департман за географију ПМФ, Нови Сад, Осврт на савремене физичко-географске и демографске промене у старопланинској микрорегији Бурак, у најинтересантијем делу Старе планине где још увек постоји толико тога аутохтоног, старовремског, исконског, тамо где се као ретко где очувало патријархално у сваком смислу (у животу, у породичним односима, у традицији, у обичајима, у градитељству) и где је оно у данашњем времену склоно паду, склоно забору и уништењу. Аутор у тексту наводи да данас, у навали глобалног у свету, у ери стапања (утапања мањег у веће) и спајања, када све покушава да се споји и изједначи, очување националног више није могуће "свијетлим оружјем" већ само брижљивим очувањем и неговањем језика, традиције и културе. Наводи и то да ће дах нових времена ускоро запахнути и пропланке Старе планине, врели дах који ће местимично отопити неке старе снегове, који ће избрисати сећања и донети ново време. И поставља питање: да је ли то довољно? И је ли то циљ? И у том светлу треба изнова и изнова читати и мислити се над књигама које говоре о животу становника на Старој планини, о њиховом миграцијама и њиховом нестајању.

22. Миодраг Велојић, 2009. Репушница 10 година након расељавања, Часопис „Геа“, бр. 44-46, Департман за географију ПМФ, Нови Сад Осврт на догађаје у протеклих 10 година у напуштеном старопланинском насељу Репушница. Аутор у тексту говори шта се данас дешава у овом остављеном насељу и да ли се неко уопште о њему брине. Говори о људима који теже да се врате својим коренима и буду туристи у свом старом насељу. Сваке године у време сеоске заветине, на само један дан у години, оно се као шибица упали, дочека своје госте, а затим се поново угаси. Зарасло у коров и коприве и даље чека неко боље време.

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Подручје Старе планине представља изузетан ресурс у сваком погледу. Одликују га природне, културно-историјске и етно-демографске карактеристике, отвореност и гостопримљивост мештана, као и разноврсни природни, културни и етнографски туристички потенцијали. Са туристичким развојем читаве Старе планине и етносоцијални туристички мотиви овог подручја добијају све већи значај. Она се својим географским и туристичким положајем директно везује за такозвани источни медитерански правац који спаја развијене земље Европе са Бугарском, Грчком и Турском и којим се годишње креће око 20 милиона туриста. На њој постоје разноврсни природни и антропогени ресурси, као и велики број насеља која су могу подредити функцији туризма. На самој планини постоје услови за развој летњег и зимског туризма, спортско-рекреативног туризма, здравственог, научног, излетничког, транзитног и викенд туризма, а у њеним старим насељима скоро заборављени остаци народног градитељства и многобројна култна места. Овome треба додати и бројне културно-историјске споменике (манастире и цркве) и друге етно-демографске вредности које свакако могу на више начина употпунити постојећу туристичку понуду и у наредном периоду привући много већи број туриста.

Истраживањем Старе планине као дестинације етно туризма истакнути су велики потенцијали и шансе које ова планина има, односно дестинације које у наредном периоду могу атрактивне на више начина. Потврђена је хипотеза да ова планина није конкурентна дестинација само у погледу својих

физичко-географских карактеристика, већ да има велике потенцијале и у етно-демографском смислу. Кандидат је у овој својој докторској дисертацији веома успешно извршио евидентирање структуре становника по микрорегијама и насељима на подручју Старе планине, евидентирао покретна и непокретна културна добра у свим насељима, указао на просторне јединице које поседују довољан ниво атрактивности којом се може формирати специфична туристичка понуда, ускладио степен карактера заштите, раритетности, али и атрактивности и употребне вредности појединих објеката и појава са материјалном основом туризма, односно системом саобраћајница, објектима, туристичком инфраструктуром и супраструктуром, одредио улогу организационих фактора у развоју туризма на овом подручју, утврдио простор контрактивне зоне и досадашњих и будућих облика туризма, испитао карактер туристичке тражње, односно категорије становника наклоњене туризму, одредио место културног наслеђа у туризму Источне Србије и проценио могућности обogaћивања туристичке понуде на основу утврђивања организовања сврсисходности веза између поменутог простора и појединих њихових локалитета.

Своје резултате истраживања кандидат је у дисертацији представио на више начина: дескриптивном анализом, статистичким подацима, SWOT анализом и обимном фото документацијом.

Дескриптивна анализа је потврдила основну хипотезу истраживања и указала на велики број других атрактивних елемената које Стара планина може понудити. Обрађујући свих 99 насеља, по систему "од куће до куће", кандидат је указао на све предности и недостатке које насеља имају, као и на све карактеристике становника који су вековима у њима живели (од ношње, обичаја, културе живљења, па сво до јела која су употребљавали у исхрани). Све анализе показују да овај простор, са својим архаичним насељима и старим становништвом може веома брзо прерасти у водећу туристичку дестинацију у окружењу. Не улазећи у друштвене и политичке околности у претходном периоду, које су оставиле веома негативан утицај код старопланинског становништва, мора се подвући црта и кренути путем дугорочнијег развоја. У том погледу неафирмисано подручје Старе планине пружа низ могућности за развој свих видова етно туризма.

Међутим, када се анализира дескриптивна статистика за појединачне атрибуте по насељима и сагледа старосна структура становника који тренутно живе у њима, не може се потпуно оптимистички посматрати читава ова проблематика. Политика према сеоским насељима и миграције село-град, у читавој другој половини 20. века, покренуле су низбрдо (од планинских врхова Старе планине ка локалним градским центрима у долинама река) незауставиво кретање њених становника, његово скоро потпуно расејање и ... убрзано нестајање. У насељима на планини остали су да живе само старији мештани, као чувари обичаја и традиције. Са њиховим одласком (природним путем или расељавањем) нестаће са Старе планине (заувек) и многа традиционална обележја и архаичне појаве, чији су носиоци (мање или више) најстарије генерације, без обзира на то да ли су они своје насеље напустили или су остали да живот окончају тамо где су се родили и век провели. Са старим људима нестаће трагови старих народа и цивилизација, као и насеља у којима се вековима живело, рађало и опстајало. Као што се популација на простору ове планине годинама смањивала, тако ће се и бројке (којима је она годинама приказивана) једнога дана (уколико се нешто не учини) свести на најмање нумеричке показатеље. Да би се бар нешто сачувало - туризам се намеће као једино решење.

Културно-историјско наслеђе представља веома важан фактор будућег туризма на Старој планини. Оно у знатној мери увећава вредност ове дестинације на тржишту, те је стога веома важно применити и неке од метода стратешке анализе у циљу установљења места интитуције на тржишту и развијања стратегије конкурентности. Кандидат је управо у ту сврху урадио и SWOT анализа помоћу које је утврдио јаке и слабе тачке, као и шансе и претње из окружења, а које заједно могу утицати на даљи развој овог подручја. Осим тога на основу укупног и просечног интензитета сваке компоненте представљене у SWOT анализи направио је и полигоне стратегије SWOT анализе Старе планине који могу послужити свим заинтересованим институцијама и појединцима приликом будућих развојних стратегија. Као коначни резултат анализе, скоро опустела старопланинска насеља постала би у неком будућем периоду веома значајне туристичке атракције, а споменичко наслеђе у њима коначно би добило значајну улогу у едукативном и културолошком смислу. Представљена SWOT анализа указује и на бројне јаке тачке и шансе из окружења које треба што боље искористити како би се културни туризам на Старој планини подигао на виши ниво, односно како би се могао поредити са другим сличним европским и светским регијама и привукао већи број домаћих и иностраних посетилаца.

Веома важан сегмент ове дисертације представља и велики број фотографија које је кандидат приликом истраживања направио и у раду приложио. На укупно 264 фотографија могу се видети карактеристичне физичко-географске карактеристике Старе планине, тако и панораме, делови насеља,

куће и окућнице, култна места, манастири и цркве, становници у традиционалној ношњи, приликом обичаја и манифестација, традиционални музички инструменти и припремање старих народних јела. Иако само наочиглед издвојене све оне својом тематиком и својом атрактивношћу указују на лепоту визуалног исказа и реалног сагледавања ствари. На неким од њих су приказани и последњи становници који су остали да живе на својим прадедовским огњиштима, оне старине до којих време још увек није стигло, они који су се одлучили да своје последње дане проживе онако како су то радили и њихови стари, далеко од урбаних градова и локалних центара моћи. Док поједине фотографије имају чисто документарни карактер, друге представљају изузетан допринос етно-демографском изучавању овог недовољно познатог дела Источне Србије. Мали број истраживача је у досадашњем својим радовима на овај начин представљао материјал са терена, који у етнографском погледу некада може заменити и велики број дескриптивних описа.

Сви досадашњи резултати истраживања кандидата Миодрага Велојића представљају добру полазну основу за истицања конкурентских предности Старе планине као веома значајне туристичке дестинације у туризму Србије, односно за њено позиционирање на регионалном и међународном тржишту.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Предузете истраживачке активности и коришћене статистичке и друге методе, као и приказани резултати, представљају одговарајућу научну апаратуру, помоћу које је дата адекватна слика етно-демографских карактеристика Старе планине које се могу подредити функцији туризма.

Резултати истраживања прате постављене циљеве и задатке истраживања и приказани су јасно и прегледно помоћу табела, графикана, шема и фотографија, уз одговарајућа тумачења у тексту, док су подаци добијени истраживањем на најбољи могући начин обрађени помоћу адекватних анализа. У раду је веома оригинално обрађена култура живљења становника Старе планине, структуре становника по насељима, као и културно-историјских и економски потенцијали насеља, док ће продужени резултати истраживања временом показати како се, анимирајући становништво одређене средине, могу покренути и многе туристичке акције и манифестације на овом простору. Кроз више примера из праксе кандидат је показао како се становници више напуштених насеља Старе планине могу окупити на једном месту да би на најбољи начин представили своју прошлост и своју традицију.

Наведена литература у раду је врло обимна, савремена и везана за проблематику истраживања. На основу начина приказивања и тумачења података, може се констатовати да рад садржи оригиналне научне резултате који задовољавају захтеве нивоа једне докторске дисертације.

IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме?

Дисертација је написана у складу са наведеним образложењем и садржи све битне елементе који су примерени једном оваквом раду. Она даје оригинални допринос познавању етно-демографских карактеристика насеља на Старој планини и указује на позитивне стране и недостатке на које се може наићи у будућем развоју туризма на овом простору. Истраживања у оквиру ове докторске дисертације саставни су део комплетног истраживања становништва Старе планине (која су покренута 2002. године) а чији је циљ обрада свих података који се односе на живот, обичаје и кретања становништва како на српском тако и на бугарском делу Старе планине.

2. Да ли дисертација садржи све битне елементе?

Дисертација садржи све битне елементе који представљају оригинални научни допринос у области изучавања етно наслеђа и туризма.

3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци?

Резултати истраживања докторске дисертације мр Миодрага Велојића представљају детаљно истраживање етно-демографских карактеристика насеља Старе планине. Таква и слична истраживања до сада нису вршена у другим деловима Србије. Кандидат је користило оригиналну комбинацију теренских истраживања, историјског и етнографског рада и пратио кретање становништва у свим насељима од првих пописа по ослобођењу од Турака па све до данашњих дана. Новину у раду представљају демографске анализе кретања становништва по свим до сада урађеним пописима становништва у насељима Старе планине, указивање на чињенице да је у тим истим насељима вековима живело најстарије и најархаичније становништво са својим карактеристичним етно наслеђем и представљање примера скоро потпуне депопулације тих истих насеља. У посебном делу рада дата су и врло значајна вредновања истражених етно-демографских карактеристика сврстаних у функцију туризма. Због тога се, на основу наведеног, може констатовати да ова докторска дисертација мр Миодрага Велојића представља оригинални научни рад и пружа конкретан допринос науци.

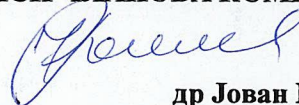
4. Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања?

У докторској дисертацији нема недостатака који би утицали на резултат истраживања.

X ПРЕДЛОГ

На основу укупног сагледавања докторске дисертације *"Етно-демографске карактеристике Старе планине у функцији туризма"* кандидата мр Миодрага Велојића, Комисија позитивно оцењује ову дисертацију и предлаже Наставно-научном већу Природно-математичког факултета Универзитета у Новом Саду да прихвати позитивну оцену и одобри кандидату да докторску дисертацију под овим насловом јавно брани ради стицања академског назива доктора наука из области туризма

Нови Сад, 26. мај 2011. године

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

др Јован Ромелић,
редовни проф. ПМФ-а у Новом Саду, председник

др Анђелија Ивков-Цигурски,
ванредни проф. ПМФ-а у Новом Саду, ментор

др Снежана Бесермењи,
ванредни проф. ПМФ-а у Новом Саду, члан

др Миомир Наумовић,
редовни проф. Филозофског факултета у Нишу, члан

др Жељко Бјељац,
научни сарадник Географског института
„Јован Цвијић“ у Београду, члан